

ปัญหาที่จะทำการวิจัย

สภาพของปัญหา ในประเทศไทยนั้น คุณเหมือนจะไม่มีกฎหมายใดเลยที่จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับอายุตลอด ๒๔ ชั่วโมง เท่ากับกฎหมายการทะเบียนราษฎร ทั้งนี้ เพราะกฎหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่ออกจากครรภ์มารดา ไม่ว่าเด็กจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม จะต้องมีการแจ้งเกิดไว้ และเมื่อตายไปแล้วก็ต้องมีการแจ้งตายด้วย และในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะต้องมีความสัมพันธ์กับงานทะเบียนราษฎรอยู่ตลอดเวลา เช่น การขอตั้งชื่อบุตร การแจ้งการย้ายที่อยู่ การขอคัดสำเนาทะเบียนบ้านเพื่อใช้ติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ การแจ้งรับงานหรือปลูกสร้างบ้านใหม่ การขอเลขหมายประจำบ้าน เป็นต้น

แต่เดิมนั้น ความสำคัญของงานทะเบียนราษฎรซึ่งได้มีการจัดทำขึ้นนั้น ก็เพื่อใช้สำหรับเกณฑ์ทหารไว้ป้องกันประเทศเมื่อเวลาเกิดศึกสงคราม และเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษี ต่อมาความสำคัญของงานทะเบียนราษฎรได้เพิ่มมากขึ้น และหลังจากที่ได้มีการประกาศบังคับใช้ พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕ ทั่วประเทศแล้ว อาจแยกความสำคัญของงานทะเบียนราษฎรได้ ๒ ประการ คือ

ประการแรก ความสำคัญเกี่ยวกับทางราชการ ข้อมูลแรกคือ สถิติจำนวนราษฎรที่ได้จากงานทะเบียนราษฎร จะเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศทุกสาขาไม่ว่าทาง เศรษฐกิจหรือสังคม การศึกษา ภาวะการทำงาน การจัดการบริการสาธารณสุขของรัฐ

ประการที่สอง ความสำคัญเกี่ยวกับประชาชน เอกสารทางการทะเบียนราษฎรเป็นเอกสารทางกฎหมายที่สามารถใช้ เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ เป็นเอกสารที่แสดงคุณสมบัติบางประการของบุคคล เช่น สัญชาติ อายุ เพศ ซึ่งจะนำไปใช้ประกอบหลักฐานในการแสดงสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ในการเข้ารับการศึกษาหรือเข้ารับราชการไม่ว่าทางทหารหรือพลเรือน ฯลฯ

ต่อมาเมื่อสถานการณ์ของประเทศต่าง ๆ รอบบ้าน เช่น ลาว เวียดนาม กัมพูชา ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบการปกครองแบบใหม่ ทำให้ประชาชนของประเทศเหล่านั้นพากันอพยพหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และยากแก่การที่จะป้องกันมิให้หลบหนีเข้ามาได้

บางรายเข้ามาแล้วก็ไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่เพื่อรับการควบคุมในศูนย์รับผู้อพยพ แต่ก็มีอีกจำนวน
 มากที่ไม่ยอมรายงานตัว หลบซ่อนกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไป และยากแก่การสืบสวนติดตามจับกุม ซึ่งผู้
 อพยพเหล่านี้ก็มีจุดประสงค์แตกต่างกัน อารมณ์ได้ว่า ในจำนวนผู้อพยพเหล่านี้จะมีทั้งผู้ที่ต้อง
 การเข้ามาเพื่อแทรกซึม บ่อนทำลาย ก่อกวน เพื่อผลทางเศรษฐกิจและการเมือง และผู้ที่คิดจะตั้ง
 หลักแหล่งอยู่ในประเทศต่อไป จึงได้คิดที่จะพยายามสร้างหลักฐานเท็จ บางครั้งจะร่วมมือกับ
 เจ้าหน้าที่ทำการทุจริตปลอมแปลง เอกสาร โดยเฉพาะเอกสารทางการทะเบียนราษฎร เพราะเป็น
 เอกสารที่แสดงสิทธิและกำหนดฐานะความเป็นคนไทยชั้นพื้นฐาน สามารถที่จะนำไปใช้สิทธิอ้างอิง
 เพื่อพิสูจน์สัญชาติได้ เช่น หลักฐานทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด (สูติบัตร) เป็นต้น จึงจะเห็นได้
 จากการรายงานของกองตรวจคนเข้าเมือง และศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ
 กรมตำรวจแจ้งว่า ในการจับกุมดำเนินคดีกับคนต่างด้าวในข้อหาว่าหลบหนีเข้าเมือง ผู้ต้องหาส่วน
 มากมีเอกสารทางราชการอันแสดงว่าเป็นคนสัญชาติไทย ใช้เป็นหลักฐานต่อสู้คดีว่าเป็นผู้มีสัญชาติ
 ไทย ซึ่งได้แก่ทะเบียนบ้าน และสูติบัตร ค้าย เหตุดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้ตระหนักถึง
 ความสำคัญของงานทะเบียนราษฎรมากขึ้น โดยสั่งกำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้สนใจปฏิบัติ
 งานในหน้าที่ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียนการ และหนังสือสั่งการโดยเคร่งครัด ตลอดจนการ
 เก็บรักษาแบบพิมพ์ให้เก็บในตู้ใส่กุญแจ การเบิกจ่ายแบบพิมพ์ให้ทำบัญชีและให้ผู้รับแบบพิมพ์ลงนาม
 เป็นหลักฐาน และติดตามตรวจสอบปริมาณการใช้แบบพิมพ์โดยใกล้ชิด แต่เท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน
 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานค่านก ระทะเบียนราษฎร ส่วนมากมิได้ปฏิบัติตามที่กระทรวง
 มหาดไทยสั่งการมา ประกอบกับผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบของสำนักทะเบียนนางงามมิได้เห็นความ
 สำคัญและไม่สนใจงานทะเบียนราษฎร ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยปฏิบัติงานไปตามลำพัง เมื่อ
 เจ้าหน้าที่หารู้ก็ไม่ได้ให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหมกมุ่นใจเป็น
 เหตุให้งานทะเบียนราษฎรบกพร่องและจากการปล่อยปละละเลยในเรื่องนี้ อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่ง
 ที่ทำให้คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองใช้แบบพิมพ์ทางทะเบียนราษฎรทำหลักฐานปลอม เป็นคนสัญชาติ
 ไทย และอาจได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้ไม่สุจริตบางคน ซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงและปลอดภัย
 ของประเทศชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ จะพบว่าอัตราค่าลงของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแต่ละสำนัก

ทะเบียนต่าง ๆ ไม่เพียงพอ และสำนักทะเบียนในต่างจังหวัดนั้น นอกจากจะต้องรับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรแล้ว ยังจะต้องรับผิดชอบงานทะเบียนอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งไม่เพียงเท่านั้น จากกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบขั้นตอนที่ได้สั่งการมาได้ อาจเนื่องมาจากกฎระเบียบที่ทางราชการสั่งการมามีมากเกินไปไม่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเท่าที่ควร จากสภาพความเป็นจริงในขณะนี้ จะพบว่าประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการจากทางราชการในแต่ละเรื่อง ส่วนใหญ่จะต้องไปติดต่อที่อำเภอ หรือเขตไม่ต่ำกว่าสองครั้ง โดยไปครั้งแรกจะไปขอคำแนะนำก่อนว่าเรื่องอย่างนี้จะต้องทำอะไร ต้องหาพยานหลักฐานทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลมาประกอบ เป็นหลักฐานประการใดบ้าง เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วจึงกลับไปหาพยานหลักฐานนำมาให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการอีกครั้งหนึ่ง เรื่องดังกล่าวจึงจะแล้วเสร็จ

เพราะฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า นอกจากกฎ ระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรที่ได้สั่งการมาให้ถือปฏิบัติมากเกินไป และทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานแล้ว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่สนใจและเห็นความสำคัญของงานทะเบียนราษฎร ไม่ศึกษาอ่านระเบียบ หนังสือสั่งการ แต่ได้ปฏิบัติงานไปตามที่ได้เคยกระทำมาต่อเนื่องกันมากกว่าที่จะมีการค้นหาศึกษาอ่านระเบียบหนังสือสั่งการมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบกับประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการก็ขาดความสนใจในกฎหมายเรื่องการทะเบียนราษฎร เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่จะต้องไปอำเภอ หรือเขตมากกว่าหนึ่งครั้ง และเกิดการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาข้อบกพร่อง อุปสรรคของการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎร เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการได้รวดเร็วให้กับประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาอ่านระเบียบ กฎหมายแล้วจะทำให้งานทะเบียนราษฎรขาดประสิทธิภาพ เกิดข้อบกพร่องและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประชาชาติ

วัตถุประสงค์และขอบเขต

ในการศึกษาเรื่อง "การบริหารงานทะเบียนราษฎร" นี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ คือ ต้องการศึกษเปรียบเทียบการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรของเจ้าหน้าที่

ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อหาข้อบกพร่อง อุปสรรค ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ปัญหา และช่องว่างของกฎหมายที่ก่อให้เกิดการทุจริตขึ้นได้ง่าย รวมทั้งระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญามหาบัณฑิตแล้ว การศึกษาเรื่อง "การบริหารงานทะเบียนราษฎร" นั้น เมื่อทราบข้อบกพร่องและอุปสรรคของการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรแล้ว จะได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการในอันที่จะเป็นข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง และอาจจะใช้เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าวอีกด้วย

สมมุติฐาน และวิธีการศึกษา

สมมุติฐานในการศึกษาเรื่องนี้ คือ ระบบการบริหารงานทะเบียนราษฎรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน ควรจะได้มีการปรับปรุงเสียใหม่

ก. ปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ จะพบว่า

๑. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนส่วนใหญ่ ไม่ชอบปฏิบัติงานทะเบียนราษฎร เพราะ

— งานทะเบียนเป็นงานที่มีความรับผิดชอบสูง และเป็นงานที่เสี่ยงต่อวินัยและความผิดทางอาญา

— ลักษณะของงานทะเบียน เป็นงานที่น่าเบื่อหน่าย เพราะมีระเบียบขั้นตอนในการปฏิบัติงานมากเกินไป

๒. เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่สนใจศึกษา ขานระเบียบ กฎหมาย หรือหนังสือสั่งการ เพราะ

— ระเบียบ กฎหมาย และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎรมีมากเกินไป

— เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานตามความเคยชินมากกว่า

๓. เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีน้อย ไม่เพียงพอปริมาณงาน

ข. ปัญหาเรื่องระเบียบ กฎหมาย และหนังสือสั่งการ จะพบว่า ระเบียบ กฎหมาย หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๑. ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่รัดกุม ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

๒. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๘๕ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เขียนไว้ไม่ชัดเจน มีช่องโหว่ หรือมีข้อความคลุมเครือ ทำให้เกิดความได้หลายนัย เปิดโอกาสให้ประชาชนฝ่าฝืนกฎหมายได้ และเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ทุจริตเรียกร้องผลประโยชน์ได้ด้วย

๓. การเปรียบเทียบปรับ ยังไม่เหมาะสม ทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย

ค. ปัญหาเรื่องการจัดเก็บเอกสารและแบบพิมพ์ จะพบว่าแบบการจัดเก็บเอกสารของสำนักทะเบียนต่าง ๆ มีปัญหามาก คือ

๑. สำนักทะเบียนส่วนใหญ่จะขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดเก็บ และระบบการจัดเก็บเอกสารบกพร่อง เป็นผลให้เกิดอุปสรรคต่อการบริหารงาน

๒. เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะไม่เห็นความสำคัญของการจัดเก็บเอกสารทางการทะเบียนในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลในการประกอบการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๒ วิธี คือ

๑. จะใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) ซึ่งเป็นการค้นคว้าจากตำรา เอกสารและหนังสือต่าง ๆ จากกองทะเบียน กรมการปกครอง กองปกครอง และทะเบียน สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร สยามจกหมาย เหตุ หอสมุดแห่งชาติในคานประวัติศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการปฏิบัติงานคานการทะเบียนราษฎร ตลอดจนข้อเข้ยเมทความต่าง ๆ ที่ค้นหาได้จากห้องสมุดทั่วไป และสามารถใช้ประกอบการศึกษาได้

๒. จะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยทำการศึกษาในลักษณะของ Field Research สร้างแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบทัศนคติของข้าราชการที่ปฏิบัติงานคานทะเบียนราษฎรว่ามีทัศนคติอย่างไร การจัดสถานที่ทำงานเพื่อจะได้มีการปรับปรุง

ให้เหมาะสม โดยนำมาประกอบเป็นข้อมูลสร้างความสมบูรณ์ให้กับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แต่เนื่องด้วย การศึกษาวิจัยนี้มีเวลาและทุนจำกัดเหตุผลที่เลือกศึกษาทั้งสองแห่งก็เพราะต้องการให้เห็นความแตกต่างในการปฏิบัติงาน และทัศนคติของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานคร และนอกเขตกรุงเทพมหานครว่ามีทัศนคติอย่างไร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากอำเภอทั้งหมดในประเทศและเขต ๒๔ เขต ในกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เขียนประกอบในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งวิเคราะห์และสรุปข้อเสนอแนะ

ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

จะใช้ทฤษฎีการบริหารงาน การปรับปรุงงาน ในการศึกษา และวิเคราะห์

การเสนอเรื่อง

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้เสนอเรื่องแบบพรรณนาความ (Descriptive) และแบบวิเคราะห์ (Analysis) ควบคู่กันไป โดยมีลำดับขั้นตอนการเสนอเรื่องแต่ละบท ดังนี้ บทนำ จะกล่าวถึงเค้าโครงทั่วไปของวิทยานิพนธ์ เช่น สภาพของปัญหา โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของงานทะเบียนราษฎร และปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าว วัตถุประสงค์ และขอบเขตในการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมมติฐานและวิธีการศึกษา ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง การเสนอเรื่องขั้นตอน และบท

บทที่ ๑ จะกล่าวถึงลักษณะของงานทะเบียนทั่ว ๆ ไป วัตถุประสงค์ของงานทะเบียน และงานทะเบียนทั้ง ๑๓ ประเภท คือ ทะเบียนราษฎร ทะเบียนครอบครัว ทะเบียนชื่อ สกุล ทะเบียนมัสยิด ทะเบียนมูลนิธิ ทะเบียนศาลเจ้า ทะเบียนพินัยกรรม ทะเบียนนิติกรรม ทะเบียนพินัยกรรม ทะเบียนทะเบียนทะเบียน ทะเบียนอาชญากรรม ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยจะกล่าวถึงทะเบียนแต่ละประเภทว่ามีลักษณะอย่างไร พร้อมทั้งประโยชน์และความสำคัญของงานทะเบียนพอสังเขป

บทที่ ๒ จะกล่าวถึงทฤษฎีและแนวความคิดในการบริหารงาน กระบวนการบริหารงาน ซึ่งจะกล่าวถึงการวางแผนงาน การจัดองค์การ (โครงสร้างของสำนักงาน) การจัดอัตรากำลัง

ต่าง ๆ จนกระทั่งการประกาศใช้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๘ แก้ไขความประกาศ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๓๔ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๕ ที่ได้บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

บทที่ ๔ จะกล่าวถึงจัดโครงสร้างของสำนักงานทะเบียนและกระบวนการบริหารงาน
และวิธีการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎร ซึ่งจะได้กล่าวถึงขั้นตอนการแจ้ง เกิด แจ้งตาย แจ้งย้ายที่อยู่
การขอแก้รายการที่ผิดหลากหลาย การแจ้งบุคคลตกสำรวจ การชดเชย และรับรองสำเนาทะเบียนบ้าน
ที่ได้มีการจัดทำอยู่

บทที่ ๕ จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

บทที่ ๖ บทสรุป และข้อเสนอแนะ.